

TÜRKİYE TÜRKÇESİ'NDE VE ÖZBEK TÜRKÇESİ'NDE NASİHAT BİÇİMİNDEKİ BUYURGAN ATASÖZLERİ ÜZERİNE

On Command Proverbs in the Form of Advice in Uzbek and Turkish Languages

Mustafa ÇETİN*

Öz: Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesi atasözleri bakımından zengindir. Türklerin hayatında atasözlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Toplumun eğitilmesinde sözlü kültür unsuru olan atasözleri etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Türklerin kültürel geçmişinin derin izlerini taşıyan atasözlerinin geneli nasihat içeriklidir. Sosyal hayatta özellikle nasihat içerikli buyurgan atasözlerinin daha işlevsel bir etki taşıdığı düşünülmektedir. Bu çalışmada Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinde buyurgan bir dili olan atasözleri üzerinde durulmuştur. Genellikle nasihatın emir kipiyle çekimlenmiş, buyurucu bir dili olduğu anlaşılmıştır. Atasözleri tarihi süreçte ve günümüzde Türkiye Türkçesiyle Özbek Türkçesinde farklı adlarla anılmıştır. Atasözleri nasihat içerikli olması bakımından pendnamelerle benzerlikler arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Türkiye Türkçesi, Özbek Türkçesi, atasözleri, nasihat kültürü.

Abstract: Turkish and Uzbek are rich languages in terms of proverbs. Proverbs play an important role in the lives of Turkish people. Oral culture of the society is used in an efficient manner in the education component of the society. General proverbs bearing the traces of deep cultural history of Turkey is of an advising content. Proverbs containing prescriptive advice, especially of a social life is thought to carry a functional effect. This study focused on prescriptive proverbs in Turkish and Uzbek language. It is observed that orders are used to give advice. Proverbs in the historical process, and today is referred to by different names in Uzbek and Turkish. Proverbs overviewed have similarities in terms of content of counsel.

Keywords: Turkish, Uzbek, proverbs, counsel, culture

* International Burch University Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü.

GİRİŞ

Türk toplulukları arasında bulunan ortak dil ve kültürün en önemli kanıtlarından biri atasözleridir (Akçalı, 2013:405). Atasözleri, günlük yaşamın kültürel referanslarını barındıran eşsiz hazinelerdir. Atasözleri, uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş kalıplaşmış ifadelerdir (Türkçe Sözlük, 2011:180). Atasözleri, geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca geçirdikleri denemelerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğmuşlardır (Aksoy, 1993:15). Atasözleri halk edebiyatının öteki türlerinde (örneğin şiir, masal, tekerleme ve bilmecede) rastladığımız renklilik, çok anlamlılık, kaypaklık, kelime cambazlıkları vb. Anlatım ve üslup oyunlarından kaçınır (Altun, 2004:79). Darb-ı mesel, atalar sözü. Az kelime ile anlatılmış, halka mal olmuş hikmetli söze denir. Levni'nin aşağıdaki dizelerin 'Darb-ı Mesel'e örnek olarak gösterebiliriz:

Dediler bu pendî sordumsa kime,
Tuz ekmek bilmeze müşkülün deme,
Kül kömür ye namerd lokmasın yeme,
Gün olur başına kakar demişler (Karaalioglu, 1975: 38).

Sözlükte bir şey saf, halis olmak, kötülük ve bozukluktan uzak bulunmak; iyi niyet sahibi olmak ve başkasının iyiliğini istemek anlamlarındaki ‚nush‘ kökünden türeyen Arapça nasihat ya da Farsça “pend”in, sözlük anlamına baktığımızda “öğüt”le karşılaşırız. Öğüt ise doğru yolu göstermek amacıyla bir kimseye yapması ya da yapmaması gereken davranış ve eylemler hakkında söylenen söz demektir (Keleş, 2010:183). Atasözlerinin nasihat amacıyla toplum bireyleri arasında kullanılmasında kültürün gelecek nesillere aktarılmasına imkan verecektir. Özbek Türkleri arasında atasözlerinin bu yönüyle sıkça kullanıldığı görülmüştür. Özellikle toplum bireylerinin erdem sahibi olarak yetişmesinde, atasözlerine eğitim araçları olan ders kitaplarında etkin bir biçimde yer verilmektedir.

Dilbilimsel olarak nasihat biçimindeki atasözleri söylem özelliği göstermektedir. Bu tür atasözleri söylemdeki gibi sıkı bir ben/sen ilişkisi kurmaktadır. Söylem türü metinlerde alıcıyı harekete geçirmek, tepki vermeye sevk etmek amaçlanmaktadır. Okuyucu nasihat biçimindeki, buyurucu, atasözlerini okuduğunda doğrudan oradaki yönlendirmeyi kendi üzerine alacaktır. Buna bağlı olarak tepkisinin ölçüsü de mutlaka daha etkili olacaktır. Verici ya da kaynak olarak bütün toplumu ardına almış bir konuşucu, yazar görünmektedir. Muhatap alıcı tarafından atasözünde verilen mesajda daha sorumlu ve dikkatli tepki verilmesi beklenmektedir. Bu durumu bireyin, gelenekler açısından sevip saydığı bir aile büyüğünün uyarı ve yönlendirmesine karşı tepkisine benzetebiliriz. Biçim olarak buyurucu dile sahip atasözlerinin daha etkili olduğu düşünülmektedir. Ömer Asım Aksoy, eserinde denemelere ya da mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözlerinden bahsederken aşağıdaki örnekleri vermektedir:

Çirkefe tas atma, üstüne sıçrar.
Ayağını yorganına göre uzat.
Bugünkü işini yarına bırakma.
Yoldan kal, yoldaştan kalma... gibi (Aksoy, 1993: 5).

Büyük Türkçe Sözlük'te, atasözleri maxim ve proverb ayrımlarına tabi tutulmuştur. Maxim, "eski kuşakların denemelerinden kalma yol gösterici, akıl verici yargı ve öğüt" olarak tanımlanırken, proverb "halkın, doğal ve toplumsal olaylarla ilgili kanıtlarını belirleyen özlü, kısa, geleneksel; uyaklı, benzer, karşıt anlamlı, eş sesli sözcüklerle sözcük oyunlarından oluşabilen halk anlatımı" olarak tanımlanmıştır. Bunun yanı sıra, Aksoy atasözlerini biçimsel özellikler ve kavramsal özellikler olmak üzere iki açıdan inceler. Atasözlerinin biçimsel özellikleri, belirli kalıp içerisinde, belirli sözcüklerle söylenmiş olması, kısa ve özlü olması ve geniş zaman ya da buyurma kipiyle kullanılmasıdır. Kavramsal özellikleri ise toplumsal olayların, doğal olayların olagelme durumuyla ilgili bilgi vermesi, az sözle zengin anlatımı olması, deneye ya da mantığa dayanarak töre öğrencisi bildirmesi, gerçekleri, felsefi görüşleri bildirmesi, görenek gelenekleri/birtakım inanışları bildirmesidir (Özkan; Gündoğdu, 2011:1135).

Kültürel DNA'ımızın şifrelerini barındıran, hikmetli sözler, atasözlerinin Türk dili tarihi içindeki seyrine bakılırsa, şu adlarla karşılandığını görürüz: Göktürk ve Uygur dilinde "sav", Hakaniye dilinde Arapçanın tesiri ile "mesel", Oğuz sahasında "mesel, durûb-ı emsâl, darb-ı mesel, atalar sözü, ata sözü", Yakutçada "xohono" Tobollarda "takmak", Altayca Tuvacada "ülgerocak", Sagaylarda "takpak", Kaşlarda, Kızıllarda, Koybollarda "söpsek", Çuvaşlarda "comak, oranlama, samah", Kazancada "eski söz", Kırımca "kartlar sözü, hikmet" Doğu Türkistan'dan Kırım'a uzanan sahada "makal", Doğu Türkistan'da "tabma, ulular sözü", Kerkük ağzında "darb-ı kelâm, emshal, cümle-I hikemiyye, deme, deyişet, eskiler sözü", Anadolu ağzlarında "deyişet, ozanlama" (Altun, 2004: 80). "Atasözü" terimi, Eski Türkçede sav, daha sonra da darb-ı mesel, mesel, emsâl, hikmet, hisse, pendnâme, nasihatnâme adları ile karşılanmıştır (Erenoğlu, 2007:1151). Özbek Türklerinde "maqol" olarak adlandırılmaktadır. Özbek Türkçesinde geçen "Tilinga erk berma (Rahmatullayev, 2000:468) Dilini özgür bırakma"; "Yetimni yig'latma (Kutliyeva, 2011:40) Yetimi ağlatma"; "O'zga yurtda shoh bo'lguncha, o'z yurtningda gado bo'l (Mengliyev, Xoliyorov, 2011:83) Başkalarının memleketinde padişah olacağına kendi memleketinde dilenci ol"; "Tikan bo'lib oyoqqa sochilguncha, Gul bo'lib ko'krakka sanchil (Nurmonov; Sobirov; Yusupova, 2010:86) Diken olup ayaklara saçılacağına gül ol göğse asıl" gibi atasözleri nasihat içerikli "maqol"lardır.

Atasözleri bazı edebi türlerle özellikle içerik ve işlevi bakımından benzerlikler arz etmektedir. İslami dönemin ilk edebi eserleri nasihatname niteliğindeki eserlerdir. Bu tür eserler daha sonraları "pendname"ler adıyla yaygınlaşmıştır. Bu eserler öğüt veren, nesilleri iyiye, güzele yönlendiren eserlerdir. Topluma ahlaki güzellik, olgunluk

ve erdem kazandırmayı amaçlayan yapıtlardır. Pendname ve nasihatnamelerdeki şairlerin belirgin bir özelliği şairin okura, bir vaiz gibi buyurgan bir eda ile seslenmesi ve beyitlerde kullanılan fiillerin daha çok emir kipi üzerine kurulu olmasıdır (Gültekin, 2013:1528). Nasihat veren, buyurgan atasözlerinin de benzer bir dilinin olduğu bilinmektedir. Türk edebiyatında öğüt verme amacıyla söz söyleme geleneği oldukça eski tarihlere dayanır. Bunlardan yarı manzum diyebileceğimiz atasözleri, edebiyatımızda manzum nasihatnamenin ilk örnekleri sayılabilir (Çınar, 2014:86).

Atasözleri, milletler arasındaki kültürel farklılıkları, benzerlikleri; dolayısıyla olaylara, kavramlara bakış açılarını yansıtmaları bakımından çok önemlidir (Akçalı, 2013:404). Bu önem atasözlerine işlevler yüklemektedir. Atasözlerinin en önemli işlevlerinden biri kültür aktarımını sağlamaktır. Sözlü kültürümüzün en önemli folklorik unsurları olan atasözlerinde hem nasihat kültürü yaşatılmakta hem de kültür aktarımı sağlanmaktadır. Her ulusun kendi deneyimleriyle, bilgeliğiyle oluşturduğu atasözleri bir dil birliğinin dünya görüşünü, yaşayış biçimini yansıttığı gibi o toplumun kültür tarihiyle ilgili, önemli ipuçları da vermektedir (Aksan, 2009:III.cilt sayfa 38). Burada Türkiye Türkçesi ve Özbek Türkçesinde nasihat içerikli buyurgan atasözlerine örnekler verilecektir.

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE NASİHAT İÇERİKLİ BUYURGAN ATASÖZLERİ

- Aç bırakma (koyma) hırsız edersin, çok söyleme arsız (yüzsüz) edersin (AS:33¹).
- Aç gözünü, (yoksa) açarlar gözünü (AS:39).
- Açma sırrını (sırrını açma) dostuna, (dostunun dostu vardır) o da söyler dostuna (AS:58).
- Adamın yere bakanından, suyun sessiz (yavas) akanından kork (Suyun yavas akanından, insanın yere bakanından kork) (AS: 85).
- Ağzın karnından büyük olmasın (AS:141).
- Ağır git ki yol alsın (TAS:10²).
- Ağlama ölü için ağla deli için (TAS:10).
- Akara kokara bakma, çuvala girene bak (AS:153).
- Aklına geleni işleme, her ağacı taşlama (AS:190).
- Akra ile ye iç, alışveriş etme (AS:192).

¹ Atasözleri sözlüğünde atasözlerinin sıralanış numarasını göstermektedir.

² Türk Atasözlerinden Seçmeler kitabında atasözlerinin bulunduğu sayfaları göstermektedir.

- Akşamın işini yarına (sabaha) bırakma (koyma) (AS:196).
- Akşam ise yat, sabah ise git. (Akşam oldu kon, sabah oldu göç) (AS:197).
- Alacağın olsun da alaca kargada olsun (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php>).
- Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yere yatma yel alır (AS:212).
- Alma soysuzun kızını, sürer anası izini (AS:262).
- Anası öveni koy da kaç, el övdüğünü al da kaç (Erenoğlu, 2007: 1151-1167).
- Anasına bak kızını al, kenarına (kıyısına, tarağına) bak bezini al (AS:298).
- Aşını, eşini, işini bil (TAS:15).
- Ayağını sıcak tut, başını serin, gönlünü ferah tut, düşünme derin (TAS:16).
- Ayağını yorganına göre uzat (TAS:16).
- Az ada, çok öde (AS:452).
- Az kaz, uz kaz, boyunca kaz (AS:464).
- Az söyle çok dinle (TAS:16).
- Bakacağın yüze sıçma, sıçacağın yüze bakma (AS:493).
- Baş kes, yaş kesme (TAS:19).
- Beslemeyi eslemeden alma (AS:566).
- Bin atın varsa inişte in, bir atın varsa yokuşta bin (AS:594).
- Bin bilsen de bir bilene danış (AS:595).
- Bir (sağ) elinin verdiği öbür (sol) elin görmesin (duymasın) (AS:625).
- Bir senden büyüğün, bir de senden küçüğün sözünü dinle (AS:657).
- Bir söyle iki dinle (AS:659).
- Bir yemem diyenden kork, bir oturmam diyenden (AS:666).
- Bir şeyin önüne bakma sonuna bak (TAS:23).
- Bosanıp kocana varma, sevisip dostuna varma (AS:692).
- Bugünün işini yarına bırakma (TAS:25).
- Bükemediğin eli öp (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php>).

- Büyük lokma ye, büyük söyleme (TAS:26).
- Çağrılan (çağrıldığıın) yere erinme, çağrılmayan (çağrılmadığıın) yere görünme (Çağrıldığıın yere git, ar eyleme; çağrılmadığıın yere gidip yerini dar eyleme) (AS:760).
- Çalma elin kapısını, çalarlar kapını (AS:764).
- Çirkefe tas atma, üstüne sıçrar (AS:794).
- Çobana verme kızı, ya koyun güttürür ya kuzu (AS:799).
- Çok söyleme arsız edersin, aç bırakma (parasız koyma, çok saklama) hırsız (yüzsüz) edersin (AS:823).
- Çocuğu şımartma başına çıkar (TAS:34).
- Dağda gez, belde gez, insafı elden bırakma (TAS:37).
- Deli ile cıkma yola, basına getirir bela (AS:877).
- Dibi görünmeyen sudan geçme (Erenoğlu, 2007: 1151-1167).
- Dilenciye (densiz)borçlu olma,ya düğünde ister,ya bayramda ister (Erenoğlu, 2007: 1151-1167).
- Dost (akraba) ile ye, iç, alışveriş etme (AS:997).
- Elmayı soy da ye, armudu say da ye (AS:1102).
- Ergen gözüyle kız alma, gece gözüyle bez alma (AS:1126).
- Erine göre bağla başını, tencerene göre (kaynat) pişir aşını (TAS:45).
- Erken kalkmayan avrat, söz dinlemeyen evlat, mahmuzla giden at, kapında varsa at (Erenoğlu, 2007: 1151-1167).
- Eşeğin kuyruğunu kalabalıkta kesme; kimi uzun der, kimi kısa (AS:1162).
- Evine göre pişir aşını; erine göre bağla başını (AS:1199).
- Ev alma, komşu al (TAS:46).
- Gel denilen yere gitmeye ar eyleme; gelme denilen yere gidip yerini dar eyleme (AS:1239).
- Gençlikte para kazan, kocalıkta kur kazan (TAS:51).
- Gözünle gördüğünü ört, görmediğini söyleme (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php>).
- Gülme komşuna, gelir başına (AS:1313).

- Güvenme varlığa, düşersin darlığa (AS:1328).
- Güvenme (inanma) dostuna, saman doldurur postuna (AS:1327).
- Her deliğe (taşın altına) elini sokma, ya yılan çıkar ya çıyan (AS:1403).
- Hekimsiz, hakimsiz memlekette oturma (TAS:55).
- Hocanın yap dediğini yap, yaptığını yapma (TAS:57).
- İti an çomağı hazırla (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php>).
- İki dinle (bin isit) bir söyle. (Bir söyle, iki dinle) (AS:1509).
- İki (dokuz) ölç, bir biç (AS:1520).
- İyilik et denize at, balık bilmezse Halık bilir (TAS:62).
- Karıncadan ibret al, yazdan kışı karşıla (TAS:65).
- Kazma elin kuyusunu, kazarlar kuyunu (AS:1740).
- Kem dileme komşuna, kem iş gelir başına (AS:1774).
- Kendinden küçükten kız al, kendinden büyüğe kız ver (AS:1779).
- Kocana göre bağla başını, harcına göre pişir aşını (AS:1838).
- Kork Allah'tan korkmayandan (AS:1856).
- Lafın azı uzun, çobana verme kızı, ya koyun götürür, ya kuzu (TAS:73).
- Lambayı almadan camına bak, gelini almadan huyuna bak (TAS:73).
- Mağrur olma, dünya misafir evidir (TAS:75).
- Maşa varken elini ateşe sokma (TAS:76).
- Nefsinde tecrübe etmediğin şeyi halka tavsiye etme (TAS:81).
- Ne değirmende yat, ne korkulu rüya gör (TAS:81).
- Ne zengine borçlu ol, ne züğürtten alacaklı (TAS:82).
- Ne şaşkın ol basıl, ne taşkın ol asıl (TAS:82).
- Oğlun varsa el ekmeği tattırma, kızın varsa el evinde yatırma (TAS:84).
- Önce iğneyi kendine batır, sonra çuvaldızı ele (TAS:89).
- Paranın gittiğine bakma, işinin bittiğine bak (AS:2153).
- Parmağın girmediği yere kafanı sokma (TAS:92).

- Pek eğilme basarlar, pek yükselme asarlar (TAS:92).
- Pekmezi küpten, kadını kökten al (AS:2166).
- Pek yaş olma, sıkılırsın; pek de kuru olma, kırılırsın (AS:2167).
- Sana vereyim bir öğüt: Ununu elinle oğut (AS:2220).
- Sabahki işini akşama bırakma (TAS:96).
- Sabreyle işine hayır gelsin başına (TAS:96).
- Sağ elin verdiğini sol elin görmesin (TAS:97).
- Sakla samanı gelir zamanı (TAS:99).
- Sana taşla vurana sen aşla vur (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php>).
- Sarhoşa dokunma, kendi yıkılsın (AS:2221).
- Sebepsiz kimseyi düşman etme (TAS:100).
- Sen işten korkma, iş senden korksun (AS:2246).
- Sen kazan da düşmana kalsın (AS:2247).
- Senden büyükle alışveriş etme (TAS:101).
- Ser ver, sır verme (Erenoğlu, 2007: 1151-1167).
- Şeytana uyup yolundan kalma, her yüze güleni dost olur sanma (TAS:104).
- Seyrek git sen dostuna, kalksın ayak üstüne (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php>).
- Sırrını acma dostuna (dostunun dostu vardır) o da soyler dostuna (AS:2270).
- Sırtını pek tut, ayağa bakma (TAS:101).
- Sofrada elini, mecliste dilini kısa tut (TAS:102).
- Söz biliyorsan söyle, inansınlar; bilmiyorsan söyleme, seni bir adam sansınlar (AS:2298).
- Söz verme, verdinse dönme (AS:2307).
- Su akarken testiği doldurmalı (doldur) (AS:2308).
- Suyu görmeden paçaları sıvama (TAS:102).
- Tarlayı düz al, kadını kız al (AS:2367).

- Ulular köprü olsa basıp geçme (AS:2442).
- Uyuyan yılanın kuyruğuna basma (AS:2454).
- Uveye etme, özünde bulursun; geline etme, kızında bulursun (AS:2464).
- Ürkütme tavşanı aslan edersin (TAS:114).
- Ürkek olma, erkek ol (TAS:114).
- Ya olduğun gibi görün, ya görüldüğün gibi ol (AS:2521).
- Yılana yumusak diye el sunma (AS:2575).
- Yoldan kal, yoldaştan kalma (AS:2607).
- Yüz verme arsız olur, az verme hırsız olur (AS:2633).
- Zaman sana uymazsa sen zamana uy (AS:2637).
- Zenginlikle övünme bir kıvılcım yeter, güzelliğinle övünme bir sivilce yeter (TAS:127).

ÖZBEK TÜRKÇESİNDE NASİHAT İÇERİKLİ BUYURGAN ATASÖZLERİ

- Armondan qolsang ham, darmondan qolma (O'XM:381³). Arzularından kal ama şifadandan kalma.
- Avval o'yla, keyin so'yla (O'XM:333). Önce düşün sonra söyle.
- Avval bil, keyin qil (O'XM:136). Önce öğren sonra yap.
- Aytgan joyga erinma, aytmagan joyga ko'rinma (O'XM:223). Çağrıldığın yere erinme, çağrılmadığın yerde görünme.
- Badqavm bo'lsang bo'l, beqavm bo'lma (O'XM:9). Kötü kavimden olusan ol ama kavimsiz kalma.
- Baxtingga ishonma, barmog'ingga ishon (O'XM:23). Şansına güvenme, eline güven.
- Beobro' bilan bel bog'lama, bekorga qadring ketar (O'XM:329). Değersiz insanlarla yan yana gelip bel bağlama kendi değerini düşürürsün.
- Besh bola ustiga borsang bor, kundosh ustiga borma (O'XM:248). Beş çocuk üstüne varırsan var ama kuma varma.

³ O'zbek Xalq Maqollari kitabında atasözlerinin bulunduğu sayfaların numarasını göstermektedir.

- Bir kun tuz ichgan joyga qirq kun salom ber (O'XM:53). Bir gün tuz içtiğin yere kırk gün selam ver.
- Birovning aybiga ko'z-quloq bo'lma (O'XM:53). İnsanların ayıbını araştırma.
- Bol totli deb barmog'ingni chaynama (O'XM:426). Bal tatlı deyip parmağını yeme.
- Bolani bola dema, pand yeysan (O'XM:426). Çocuğa çocuk deme nasihat yersin.
- Boringga qarab bozor qil (O'XM:408). Parana göre pazar gör.
- Boriga rozi bo'l, yo'g'iga sabr qil (O'XM:216). Varlığa şükret, darlığa sabret.
- Boshing osmonga yetsa ham yerga qarab yur (O'XM:183). Makamın ne kadar yüksek olursa olsun başın hep yerde olsun.
- Bozoringni o'zing qil, tegirmoningni o'zing tort (O'XM:24). Pazarını kendin yap, değirmenini kendin çek.
- Bozorga kech bor, erta qayt (O'XM:388). Pazara geç git, erken dön.
- Bo'lar-bo'lmasga urinma, oxirida surinma (O'XM:396). Her şeye girişme, sonunda sürünme.
- Bugungi ishni ertaga qo'yma (O'XM:403). Bugünün işini yarına bırakma.
- Bug'doy noning bo'lmasa ham, Ochiq yuzing bo'lsin (O'XM:327). Ekmeğin olmasa da güler yüzün olsun.
- Dardsiz boshingni dardga solma (O'XM:427). Dertsiz başına dert alma.
- Dardsizga dard aytma, Ahmoqqa – pand (O'XM:334). Dertsize dert söyleme, ahmağa nasihat verme.
- Daryo bo'yida quduq qazima (O'XM:282). Nehir boyuna kuyu kazma.
- Davlatingni sinasang, kunjut ek, obro'yingni sinasang, ko'makka ayt (O'XM:230). Zenginliğini sinamak istersen susam ek, değerini sinamak istersen yardıma çağır.
- Do'st bilan sirdosh bo'l, ishiga doim qo'ldosh bo'l (O'XM:97). Dostla sırdaş ol, işine yardımcı ol.
- Do'stingga qo'shiq ayt, mehringni qo'shib ayt (O'XM:224). Dostuna şarkı söyle sevgini katıp söyle.
- Do'sting kimligini ayt, sening kimligingni aytaman (O'XM:282). Arkadaşımı söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.
- Do'st orttiranman desang, shirin suhbat qil (O'XM:80). Dostlarını artırmak istersen tatlı söyle.

- Dushmaningni asal bilan bo'g' (O'XM:54). Düşmanını balla boğ.
- -Dushman chaqirsa borma, do'st chaqirsa qolma (O'XM:96). Düşman çağırsa varma, dost çağırsa kalma.
- Dushmanga joningni bersang ham, Siringni berma (O'XM:96). Düşmanına canını versen de sırrını verme.
- Dushmaningdan qo'rqma, munofiqdan qo'rq (O'XM:97). Düşmanından korkma, münafikdan kork.
- Egri yo'ldan yursang ham, to'g'ri yur (O'XM:48). Eğri yolda yürüsen de doğru yürü.
- Egri o'tirsang ham, to'g'ri gapir (O'XM:214). Eğri otur doğru konuş.
- Ekilmagan ekinning ustidan pul olma (O'XM:295). Ekilmeyen ekinden para alma.
- Elga qilma xiyonat, turolmassan salomat (O'XM:21). İnsanlara hiyanet etme, rahat edemezsin.
- Erinchoq qizni erga ber,er olmasa yerga ber (O'XM:38). Tembel kızı kocaya ver, koca yoksa yere ver.
- Eshik ochiq bo'lsa ham, so'rab kir (O'XM:163). Kapı açık da olsa izin alıp gir.
- Farzand ko'rdingmi, ko'chat ek (O'XM:276). Çocuğun olunca fidan dik.
- Folga inonma, suvga suyanma (O'XM:439). Fala inanma, suya dayanma.
- Gapni oz so'zla, Ishni ko'p ko'zla (O'XM:25). Az konuş, çok çalış.
- Gilam sotsang, qo'shningga sot, bir chetida o'zing o'tirasan (O'XM:249). Halı satacaksan komşuna sat, bir köşesinde kendin oturursun.
- Halol ishla, halol tishla (O'XM:43). Helal çalış, helal ye.
- Har yerning tulkisini o'z tozisi bilan ovla (O'XM:402). Her yerin tilkisini kendi tazısıyla avla.
- Haqni nohaq etma, nohaqni haq etma (O'XM:52). Haklıyı haksız haksızı da haklı çıkarma.
- Hasad qilma, havas qil (O'XM:175) Haset etme, heves et.
- Hokim bo'lsang, xalqni bil (O'XM:495). Vali olursan halkı bil.
- Hovli olma, qo'shni ol (O'XM:262). Ev alma komşu al.
- Igna bilan bitadigan ishga juvoldiz tiqma (O'XM:379). İğneyle dikilecek işe çuvaldız karıştırma.

- Ikki quloqdan ko'ra, Bir ko'zga ko'proq ishon (O'XM:303). İki kulaktan ziyade bir göze inan.
- Ilmi borni yosh dema, Ilmi yo'qni bosh dema (O'XM:139). İlmi olana genç deme, ilmi olmaya baş deme.
- İpakbilan boshlab, ip bilan tugatma (O'XM:217). İpekle başlayıp ipele bitirme.
- Ishlaganda qulday ishla, otlanganda bekday otlan (O'XM:351). Köle gibi işle, bey gibi yaşa.
- Ishning ko'zini bil, erning - tilini (O'XM:29). İşin kolayını, kocanın dilini bil.
- Ish seni yengmasin, sen ishni yeng (O'XM:28). İş seni yenmesin sen işi yen.
- It qopmas, ot tepmas dema (O'XM:430)İt kapmaz, at tepmez deme.
- İtdan suyak kutma (O'XM:291)Köpekten kemik bekleme.
- İzzat tilasang, ko'p dema, sihat tilasang, ko'p yema (O'XM:429). İzzet dilersen çok konuşma, sıhhat dilersen çok yeme.
- Joningni fido qilsang qil, nomusingni fido qilma (O'XM:320). Canını feda et ama namusunu feda etme.
- Jumadan umiding bo'lsa, payshanbadan harakat qil (O'XM:398). Cumadan ümidin varsa perşembeden çalış.
- Kaldan taroq so'rama (O'XM:321). Kele tarak sorma.
- Kaptar bo'lib tug'ilsang, qarg'a bo'lib o'lma (O'XM:309). Güvercin olarak doğduysan karga olarak ölme.
- Kasalingdan ilgari kafan tayyorla (O'XM:430). Hastalıktan önce kefen hazırla.
- Katta yesang ham, katta gapirma (O'XM:186). Büyük lokma ye büyük konuşma.
- Keksaga yo'l ber, o'zing ham qartayasan (O'XM:225). Yaşlılara yol ver, kendin de yaşlanacaksın.
- Kelingni qarg'ama, o'g'lingga tegar, Kuyovingni qarg'ama, qizingga tegar (O'XM:431). Gelinini kötüleme, oğluna değer; damadını kötüleme, kızına değer.
- Kelin qildim deb kerilma,
Ishga buyursa, erinma.
Ishga buyursa, erinsang,
O'g'lingning ko'ziga ko'rinma (O'XM:274).
Gelin aldım diye övünme, iş buyurursa erinme, Erinirsen oğlunun gözüne görünme.

- Kelishingni o'ylama, ketishingni o'yla (O'XM:131). Gelişini düşünme, gidişini düşün.
- Kezi kelsa, ketmon chop (O'XM:30)Zamanı gelince çapa yap.
- Kishi yerida sulton bo'lguncha, o'z elingda cho'pon bo'l (O'XM:10). Başkalarının memleketinde sultan olacağına kendi yurdunda çoban ol.
- Kimning aravasiga minsang, o'shanning qo'shig'ini ayt (O'XM:306). Kimin arabasına binersen onun şarkısını söyle.
- Kiradigan eshigingni qattiq yopma (O'XM:284). Gireceğin kapıyı sert kapatma (çarpma).
- Kichikni maqta, kattani saqla (O'XM:466). Küçüğü öv, büyüğü gizle.
- Ko'ngilni qo'l bilan ovlamasang, til bilan ovla (O'XM:81). Gönlü elle değil dille avla.
- Ko'rgan kuningni unutma, xom chorig'ingni quritma (O'XM:91). Başından geçenleri unutma, ham çarlığını kurutma.
- Ko'rganga ko'z, eshitganga quloq bo'lma (O'XM:326). Görene göz, duyana kulak olma.
- Kumushdek ter to'ksang, gavhardek dur olarsan (O'XM:31). Gümüş gibi ter dökersen cevher gbibi inci alırsın.
- Kurashda otangni ayama (O'XM:149). Güreşte babanı koruma.
- Kuching yetmasa, kuchanma (O'XM:379). Gücün yeterse gücenme.
- Kun ko'raman desang, erta tur (O'XM:432). Gün görmek (başarılı olmak) istersen erken kalk.
- Kun g'amini sahar ye, yil g'amini bahor ye (O'XM:399). Günün sıkıntısını sabah çek, yılın sıkıntısını baharda çek.
- Molni topganga boqtir, o'tinni chopganga yoqtir (O'XM:203). Malı bulana baktır, odunu kırana yaktır.
- Mardni xor etma, nomardga zor etma (O'XM:151). Merdi horlama, namerde övme.
- -Mehnat etsang erinmay, to'yar qorning tilanmay (O'XM:32). Erinmeden emek verersen karnın doyar dilenmeden.
- Mehmonning ketishini so'rama, kelishini so'ra (O'XM:167). Misafirin gelişini sor ama gidişini sorma.

- Mehmonning oldida mushugingni pisht dema (O'XM:167). Misafirin yanında kediye pist deme.
- Merosdan yumruq tegsa ham ol (O'XM:372). Mirastan yumruk degse de al.
- Mevasini ye, egasini surishtirma (O'XM:371). Meyvesini ye sahibini sorma (üzümünü ye bağını sorma).
- Moli yo'q deb erdan kechma, cho'pi yo'q deb – yerdan (O'XM:391). Malı yok diye kocadan, çöpü yok diye yerden kaçma.
- Musofirga qiz berma, shahri – ikki,ko'ngli – ikki (O'XM:420). Misafire (yabancıya) kız verme, şehri iki gönlü ikidir.
- Muzga suyanma, yovga sig'inma (O'XM:326) Buza dayanma, kötüyeye sığınma.
- Nafsning so'ziga kirma, xiyonatga yo'l ochar (O'XM:293). Nefsinin sözünü dinleme, ihanete yol açar.
- Nomardga yalinma, bir baloga chalinma (O'XM:152). Namerde yalvarma, bir belaya bulaşma.
- Nomarddan yordam so'rama, yuzingga solar (O'XM:152). Namertten yardım isteme, yüzüne vurur.
- Oshkora do'qdan qo'rqma, yashirin tuhmatdan qo'rq (O'XM:434). Açıkça tehditten korkma, gizli iftiradan kork.
- Olay desang mo'l hosil, mehr qo'yib mehnat qil (O'XM:34). Ürün almak istersen severek çalış.
- Oldingdagini ko'rib, fikr qil, orqadagini ko'rib, shukur qil (O'XM:133). Önündekini görüp düşün, arkandakini görüp şükret.
- Oltin olmay, odob ol, odob oltin emasmi (O'XM:161). Altın alma adap al, adap altın değil midir.
- Onasi maqtagan qizni olma,yangasi maqtagan qizdan qolma (O'XM:161). Anasının övdüğü kızı alma, yengesinin övdüğü kızdan kalma.
- Ota oldidan o'tma, odob oldidan ketma (O'XM:161). Babanın önünden geçme, edepten önde gitme.
- Osh kelsa, yegin, so'z kelsa, degin (O'XM:162). Yemek gelse ye, söz gelse de.
- Ot olsang, minib ol, xotin olsang, ko'rib ol (O'XM:286). At alacaksan binip al, hanım alacaksan görüp al.

- Oldin pichoqni o'zingga ur, og'rimasa, birovga ur (O'XM:330). Bıçağı önce kendine vur, ağrımasza başkaina.
- Otang to'ng'iz bo'lsa, boylab boq (O'XM:330). Baban domuz olsa bağlayıp bak.
- Og'zimga keldi deb, dema, oldimga keldi deb, yema (O'XM:335). Ağzıma geldi diye söyleme, yanıma geldi diye yeme.
- Oq tangang ortiq bo'lsa, qora kuningga saqla (O'XM:364). Paran çoksa kara günün için sakla.
- Och qolganga qozon ostirma, sovuq qotganga o't yoqtirma (O'XM:373). Aç kalana kazan astırma, soğukta donana ocak yaktırma.
- Otang bilan maqtanma, oting bilan maqtan (O'XM:385). Babanla övünme adınla övün.
- Puling bo'lsa, yer ol (O'XM:393). Paran varsa yer al.
- Puling bo'lmasa, bo'lmasin, shirin so'zing bo'lsin (O'XM:82). Paran olmasa olmasın ama tatlı sözün olsun.
- Podadan oldin chang ko'tarma (O'XM:218). Sürüden önce toz kaldırma.
- Rost so'zni ayt, yolg'on so'zdan qayt (O'XM:212). Doğruyu söyle, yalandan kaç.
- Qorning ochmasdan ovqat yegin, qorning to'ymasdan qo'l artgin (O'XM:450). Karnın acıkmadan ye, karnın doymadan elini yıka (sofradan kalk).
- Qorning to'ysa, kekirma, bekor yurib, bo'kirma (O'XM:39). Karnın doyunca geğirme, boş gezip bağırma.
- -Quldek ishla, bekdek tishla (O'XM:39). Köle gibi çalış, bey gibi ye.
- Qoramiq donasi bo'lguncha, bug'doyning somoni bo'l (O'XM:77). Böğürtlen çekirdeği olacağına buğdayın samanı ol.
- Qoshiq bilan osh berib, sopi bilan ko'z chiqarma (O'XM:77). Kaşıkla aş verip sapıyla göz çıkarma.
- Qo'lingdan kelsa, qo'lingdan ber, qo'lingdan kelmasa, yo'lingdan ber (O'XM:77). Elinden gelse elinden ver, elinden gelmezse yolundan ver.
- Qadam qo'y asta-asta, qadam yetguncha ilm ista (O'XM:145). Yavaş yavaş yürü, yürüdükçe ilim iste.
- Qiz bersang, otasiga qarab ber, qiz olsang, onasiga qarab ol (O'XM:159). Kız verirken babasına bak, kız alırken anasına bak.

- -Qosh qo'yaman deb, ko'z chiqarma (O'XM:208). Kaş yapayım darken göz çıkarma.
- Qadring qochgan joydan qoch (O'XM:239). İtibarının kaçtığı yerden kaç.
- Qizni so'raganga ber, qimizni - suvsaganga (O'XM:240). Kızı isteyene ver, kımızı susayana.
- Qorasi ko'ringandan qoldim dema, qo'lingga tegmaganni oldim dema (O'XM:370). Hatasını gördüğünden vazgeçtim deme, eline değmeyi aldım deme.
- Qizing bo'y yetsa, qizi yaxshi bilan qo'shni bo'l, o'g'ling er yetsa, o'g'li yaxshi bilan qo'shni bo'l (O'XM:260). Kızın büyüye iyi kızı olan birine komşu ol, oğlun büyüye iyi oğlu olan birine komşu ol.
- Qudangdan qarz so'rama (O'XM:261). Dünüründen borç isteme.
- Qovoq ekib, qovun kutma (O'XM:344). Kavak ekip kavun bekleme.
- Qarindoshdan qarz olma, qarindoshga qiz berma (O'XM:269). Akrabandan borç alma, akrobana kız verme.
- Qarindoshingga qarz berma, bersang so'rama (O'XM:270). Akrobana borç verme, verirsen isteme.
- Qizni beshikka sol, sepini sandiqqa sol (O'XM:377). Kızı beşiğe koy, çeyizi sandığa.
- Qo'ling bilan qilar ishni boshing bilan o'yla (O'XM:378). Elinle yapacağın işi başınla düşün.
- Qo'l bilan berib, oyoq bilan yugurma (O'XM:442). Elinle verip ayağınla yorulma.
- So'ziga boqma, ishiga boq (O'XM:35). Lafına bakma işine bak (ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz).
- Soqov so'zining so'ngini kut (O'XM:219). Dilsizin sözünün sonunu bekle.
- Suv ko'rmay, etik yechma (O'XM:220). Dereyi görmeden paçaları sıvama.
- Soyangga qarab to'n bichma (O'XM:336). Gölgene bakarak elbise kesme.
- Suv ichadigan quduq'ingga tupurma (O'XM:336). Su içtiğin kuyuya tükürme.
- So'z aytganda o'ylab ayt, Oqibatın bo'ylab ayt (O'XM:337). Konuştuğunda düşünüp söyle, sonunu düşünüp söyle.
- Sar bersang ber, sir berma (O'XM:435). Ser ver, sır verme.
- Sen birovni xo'rlama, seni ham xo'rlavchilar bor (O'XM:435). Sen birilerini horlama, seni de birileri horlar.

- Sirmi aytma do'stingga, somon tiqar po'stingga (O'XM:436). Sırrını söyleme dostuna, saman diker postuna.
- Suvning sekin oqqanidan qo'rq, odamning yerga boqqanidan qo'rq (O'XM:437). Suyun yavaş akanından, adamın yere bakanından kork.
- Shaftolidan bog' qilma, echkidan mol qilma (O'XM:456). Şeftaliden bağ yapma, keçiden mal yapma.
- Shamolga qarshi tupurma, yuzingga tushar (O'XM:340). Rüzgara karşı tükürme yüzüne düşer.
- Shirin choying bo'lmasa, shirin tiling bo'lsin (O'XM:167). Tatlı çayın yoksa tatlı dilin olsun.
- Toyni toy deb xo'rlama, ertaindin ot bo'lar (O'XM:471). Tayı toy diye horlama yarın öbürgün at olur.
- Tekin yeguncha, ekib ye (O'XM:42). Bedava yiyeceğine ektiğini ye.
- Tilingni botir qilma, o'zingni botir qil (O'XM:110). Dilini cesurlaştırma, kendini cesurlaştır.
- Tengsiz bilan teng bo'lma (O'XM:119). Densizle denk olma.
- Tirikligida siylamasang, o'lganida yig'lama (O'XM:462). Hayattayken sevmediysen, öldüğünde ağlama.
- Temirchidan ko'mir so'rama (O'XM:421). Demirciden kömür isteme.
- Uying tor bo'lsa ham, ko'ngling keng bo'lsin (O'XM:174). Evin dar olsada gönlün zengin olsun.
- Uzumini ye, bog'ini so'rama (O'XM:339). Üzümünü ye, bağını sorma.
- Unumsiz ishga urinma, ko'pdan qolib surinma (O'XM:354). Verimsiz işe girişme, çoğunluktan kalıp sürünme.
- Uyalmay desang, yolg'on gapirma (O'XM:213). Utanmak istemiyorsan yalan söyleme.
- Yurt desa, yugurib ishla (O'XM:22). Yurt için daha çok çalış.
- Yer egasi bo'lma, mehnat egasi bo'l (O'XM:26). Yer sahibi olma, emek sahibi ol.
- Yuzim oq bo'lsin desang, ishingni to'g'ri qil (O'XM:49). Yüzünün ak olmasını istersen işini doğru yap.
- Yomon bilan yotma, erta turib aytma (O'XM:55). Kötüyle yatma, erken kalkıp anlatma.

- Yomonga yondashma, yaxshidan adashma (O'XM:59). Kötüye yanaşma, iyiden ayrılma.
- Yo'ling bilib, yo'ldosh qil, tenging bilib, tengdosh qil (O'XM:116). Yolunu bilerek yoldaş al, dengini bilerek akran al.
- Yuz hunarni chala bilgandan bir hunarni to'la bil (O'XM:143). Yüz hüneri yarım yamalak bileceğine bir hüneri tam bil.
- Yer ekma, er ek (O'XM:148). Yer ekme er ek.
- Yo'qdan qochma, yomondan tonma (O'XM:149). Yoktan kaçma, kötünden korkma.
- Yosh yigitning ko'zi bilan qiz olma (O'XM:283). Genç gözüyle kız alam.
- Yomonning o'g'li bo'lguncha, yaxshining quli bo'l (O'XM:389). Kötünün oğlu olacağına iyinin kölesi ol.
- Yerdan topsang sanab ol, do'st qilsang - sinab (O'XM:429). Yerden para bulsan sayıp al, dost bulsan deneyip al.
- Yotgan ilonga tegma (O'XM:429). Yatan yılana dokunma.
- Yurganda oyog'ingni ehtiyot qil, gapirganda - tilingni (O'XM:440). Yürürken ayağına konuşurken diline dikkat et.
- Zolimdan panoh tilama, fosiqdan - vafo (O'XM:489). Zalimden aman dileme, fasıktan vefa.
- O'zingga ravo ko'rmaganni, o'zgaga ham ravo ko'rma (O'XM:76). Kendin için istemediğini başkalarına reva görme.
- O'g'lingni sevsang, quldek ishlat (O'XM:159). Oğlunu seviyorsan köle gibi çalıştır.
- O'zgani bug'doy bilsang, O'zingni somon bil (O'XM:191). Başkalarını buğday bilsen kendini saman bil.
- O'zingni o'zing maqtama, Seni biron maqtasin (O'XM:191). Kendi kendini övme seni başkalrı övsün.
- O'ynashga ishonib, ersiz qolma (O'XM:324). Oynaşına inanıp kocasız kalma.
- O't bilan o'ynashma, shamol bilan mushtlashma (O'XM:343). Ocakla oynama, rüzgarla kavga etme.
- O'g'il ko'rsang, terak ek (O'XM:377). Oğlun olursa kavak ek.
- O'zingga ehtiyot bo'l, qo'shningni o'g'ri tutma (O'XM:440). Kendine dikkat et, komşunu hırsız tutma.

- O'ng qo'ling bersin, chap qo'ling bilmasin (O'XM:441). Sağ elin versin, sol elin bilmesin.
- O'zbekning kichigi bo'lguncha, Kuchugi bo'l (O'XM:467). Özbek'in küçüğü olacağına köpeği ol.
- Chigit bo'lsang ham, yigit bo'l (O'XM:154). Küçük olsan da yiğit ol.
- Xotinga mol berma, xol ber (O'XM:179). Kadına mal verme, ben ver.
- Xamir qormasdan, tandirga o't yoqma (O'XM:220). Hamuru görmeden tandırı yakma.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özbek Türkçesinde 1000 civarında nasihat içerikli buyurgan atasözü tespit edilmiştir. Türkiye Türkçesinde daha az sayıda nasihat içerikli buyurgan atasözüne rastlanmıştır. Bu veri nasihat içerikli atasözlerinin Özbek Türkçesinde daha etkin ve işlevsel kullanıldığına delilidir. Özbek Türkçesinde eşanlamlı atasözleriyle karşılaşılmıştır. Bu durum benzer içerikli atasözlerinin farklı ağızlardan aynı anlama gelen biçimlerin mükerer defa derlenmesine bağlanmaktadır. Çalışmaya benzer içerikli atasözlerinden bazıları alınmamıştır.

Nasihat içerikli atasözleri geleneklerin sürdürülmesine ve genç bireylerin korumacı bir yaklaşımla uyarılmasına dayanmaktadır. Her iki muhitte de eğitim amacıyla bunların kullanıldığına şahit olunmuştur. Türk Atasözlerinden Seçmeler adlı eserde, ki bu eser Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği 100 temel eserden biridir, nasihat içerikli atasözleri yer almaktadır. İki lehçenin sözlüklerinde, ders kitaplarında nasihat biçimindeki atasözlerine rastlanmaktadır. Bu yaklaşım birey ve toplum terbiyesi açısından önemli ve değerli görülmektedir. Atasözlerinin ders kitaplarında kullanımı değer eğitimine katkı sunacaktır.

Atasözleri kültürel müştereklikler açısından önemli benzerlikler göstermektedir. Özbek Türkçesi ve Türkiye Türkçesi konuşurları kültürel olarak birbirine yakın bulunmaktadır. Her iki lehçeyle ilgili kültürel birlik düşüncesine atasözleri hizmet edebilir. Onun için karşılaştırmalı çalışmalarda kalıplaşmış folklorik dil unsurlarının işlenmesi kültürel yakınlaşmaya hizmet edecektir.

Özbek Türkçesinde manzum atasözleri daha yaygındır. İslami dönem Türk edebiyatının ilk eserlerinin nasihat içerikli şiirlerden oluştuğu bilinmektedir. Özbek folklorü üzerinde, özellikle atasözlerinde bu eserlerin ciddi etkileri sezilmektedir. Dolayısı ile Özbek Türkçesinde buyurgan atasözlerinin çoğunlukta olması buna bağlanmaktadır.

KISALTMALAR

TAS: Türk Atasözlerinden Seçmeler (İlköğretim İçin 100 Temel Eser).

AS: Atasözleri Sözlüğü (Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, I. Cilt).

O'XM: O'zbek Xalq Maqollari.

KAYNAKLAR

AKÇALI, B., (2013), Kazak Türkçesi Ve Türkiye Türkçesi Atasözlerindeki İyi, Kötü Kavramlarının Karşılaştırmalı Biçimde İncelenmesi, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013, p. 403-428, ANKARA.

AKSAN, D., (2009), Her Yönüyle Dil, 5. BASKI, TDK, Ankara.

AKSOY, Ö.A., (1993), Atasözleri Sözlüğü, I.cilt, İnkılap Kitabevi. İstanbul.

ALTUN, M., (2004), Türk Atasözleri Üzerine Sentaktik Bir İnceleme, Akademik Araştırmalar Dergisi, (Journal of Academic Studies), Mayıs-Temmuz 2004, yıl 6, sayı 21, s.79-91.

ÇINAR, B., (2014), Mantıkî'nin Nasihatnâmesi, TÜBAR-XXXV, sayı:35, Bahar 2014, sayfa: 89-104.

ERENOĞLU, D., (2007), Güvâhî'den Günümüze Atasözleri Ve Deyimler, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 2/4 Fall 2007.

GÜLTEKİN, İ., (2013), Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Divanı'nda Nasihatname Türünde Yazılmış Şiirler Ve Bu Şiirlerin Konuları, Dili Ve Üslubuna Dair Bazı Hususiyetler, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013, p. 1525-1552, ANKARA.

GÜNGÖR ERGAN, N., Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Aile ve Akrabalık Anlayışı, (<http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/14.php> (20.09.2014).

KARALIOĞLU, S.K., (1975), Edebiyat Terimleri Kılavuzu, İnkılap ve Aka yayınları, İstanbul.

KELEŞ, R., (2010),Türk Edebiyatı'nda Nasihat, A.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] 44 ERZURUM 2010, 183-209.

KOMİSYON, (2011),Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.

MENGLIYEV, B.; XOLİYOROV, O., (2011), Ozbek TilidanUniversal Qollanma, 3-baskı, Akademnashr, Toshkent.

MİRZAYEV, T.; MUSOQULOV, A.; SARIMOQOV, B., (2012), Ozbek Xalq Maqollari, Sharq Nashriyot, Toshkent.

NURMONOV, A.; SOBIROV, A.; YUSUPOV, SH., (2010), Hozirgi Ozbek, Adabiy Tili, 3-nashri, ILM-ZIYO, Toshkent.

ÖZKAN, B., GÜNDOĞDU, Ayşe Eda, (2011) Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkçede Atasözleri Ve Deyimler, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p. 1133-1147 TURKEY.

RAHMATULLAYEV, Sh., (2000), Ozbek Tilining Etimologik Lugati, Universitet, Toshkent

